Tadqiqot uz

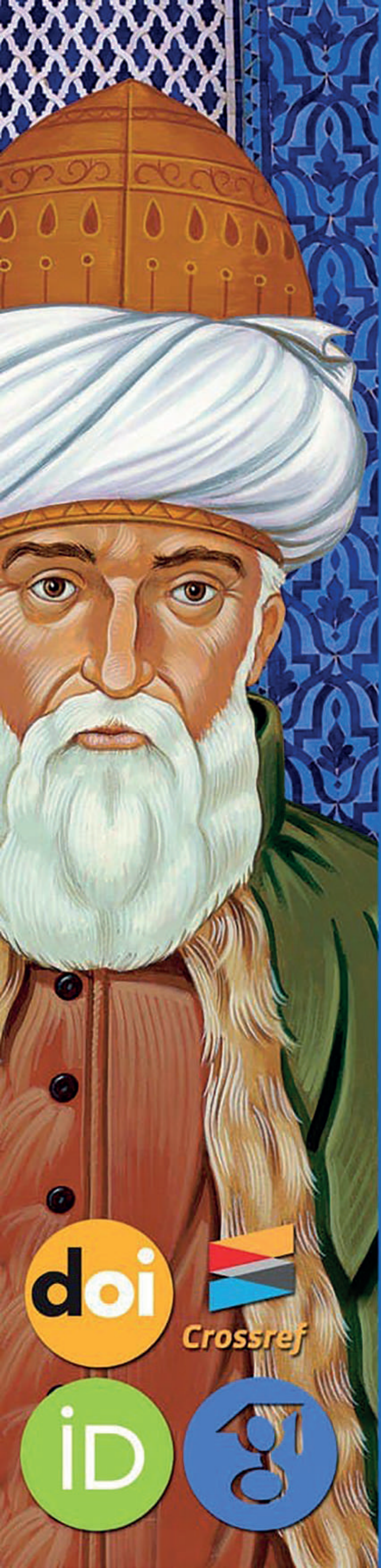

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ

МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

» Ҳуқуқий тадқиқотлар
» Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
» Тарих саҳифаларидаги изланишлар
» Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
» Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
» Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
» Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
» Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
» Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
» Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
» Физика-математика фанлари ютуқлари
» Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
» Кимё фанлари ютуқлари
» Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
» Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
» Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

doi
Crossref

31 OKTYABR
№33

CONFERENCES.UZ

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ
20-ҚИСМ

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ 33-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-20

MATERIALS OF THE REPUBLICAN 33-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-20

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 33-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 октябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 15 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ВЕТЕРИНАРИЯ

1. Norboev Mardon Berdievich, Bazarbaeva Sayora Yelgandaevna
HAR XIL RANG-BARANGLIKDAGI QO‘ZILARNING JUN TOLASINING UZUNLIGI, KONSTITUTSIYA TIPLARI, SUR RANGINING IFODALANISHINI TADQIQ QILISH 7

ВЕТЕРИНАРИЯ

HAR XIL RANG-BARANGLIKDAGI QO‘ZILARNING JUN TOLASINING UZUNLIGI, KONSTITUTSIYA TIPLARI, SUR RANGINING IFODALANISHINI TADQIQ QILISH

Norboev Mardon Berdievich
Samarqand veterinariya meditsina instituti
Toshkent filiali assistenti
Bazarbaeva Sayora Yelgandaevna
Toshkent shahri 138-o‘rta maktab o‘qituvchisi
Telefon: +99897412-05-17
saera.bazarbaeva@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada naslchilik fermer xo‘jaligi sharoitida har xil sur rang-baranglikdagi qorako‘l qo‘zilarning jun tolasining uzunligi,konstitutsiya tiplari, sur rangining ifodalanishi o‘rganilib, guruhlararo katta farq ko‘zatilmagan. Faqat kumush sur qo‘zilarning ko‘rsatkichlari biroz yuqori bo‘lishi ularda sharoitga moslashish jarayoni ketayotganligidan xabar beradi.

Kalit so‘zlar: Qorako‘l, qo‘zi, kumush sur, tillo sur, rang-baranglik, konstitutsiya, cho‘l, teri, jingalak.

Qorako‘l qo‘zilar jun tolasining uzunligi terilarining tovar xususiyatlarini baholashda muhim belgi hisoblanadi. Qorako‘l terilarilaridagi turli gul tiplari va shakllarining jun tola uzunligi har xil bo‘ladi [1].

S.Yu.Yusupov (2010), fikricha jun tola uzunligini faqat seleksiya yo‘li bilan boshqarish mumkin. M.A. Ombaev (2008) ushbu belgining nasliy belgi ekanligining ta’kidlash bilan bir qatorda, uning oziqlantirish sharoitiga bog‘liq holda sezilarli o‘zgaruvchanlikka ega bo‘lishini qayd etgan.

S.Yu.Yusupov (2010), S.R.Bozorovlar (2015) jun tolasining qo‘zilar tug‘ilgan paytidagi uzunligi ularning konstitutsiya tipi, tirik og‘irligi va rangi bilan ma’lum darajada bog‘liqlikda bo‘lishini kuzatganlar. Bizning tajribamizda olingan natijalar quyidagi 1-jadvalda keltirilmoqda [2,3].

1-jadval

Har xil rang-baranglikdagi qo‘zilarning jun tolasi uzunligi, mm
(X.Tursunov ma’lumotlari, 2007)

Rang -barangligi	Olingan qo‘zilar soni	Dumg‘azasida			Orqa qirrasida		
		M±m	g	S, %	M±m	G	S, %
Kumush sur	106	10,24+0,13	1,13	15,7	11,73±0,12	1,2	14,3
Tillo sur	60	10,41±0,17	1,17	11,9	12,12±0,13	1,4	12,4

Yuqoridagi jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, jun tolasining uzunligi kumush sur rang-baranglikdagi qo‘zilarda dumg‘azasida kaltaroq bo‘lib, 10,24 mm ni, orqa qirrasida 11,73 mm ni tashkil qildi, jun tolasining uzunligi nisbatan **tillo** sur rang barangligi qo‘zilarda uzun bo‘ldi va dumg‘azasida 10,41 mm ni, orqa qirrasida esa 12,12 mm ni tashkil qildi.

Har xil sur rang-baranglikdagi qo‘zilarning konstitutsiya tiplari

Qorako‘l qo‘ylari va qo‘zilarining konstitutsiya tiplarini hisobga olish katta ahamiyatga ega. Qorako‘l qo‘zilarining konstitutsiya tiplari-bu asosiy belgilaridan biri bulib ushbu belgi ko‘p jihatdan qo‘ylarning sog‘ligini, hayotchanligini, cho‘l ekstremal sharoitiga moslanishini va mahsuldorligini belgilovchi ko‘rsatkich hisoblanadi. Qorako‘l qo‘zilar tug‘ilganida qay darajada rivojlanganligiga, konstitutsiyasiga qarab baholanadi va 3 guruhga bo‘linadi.

Qorako‘l qo‘zilarining mustahkam konstitutsiya tipi – bunday qo‘zilar rivojlananishi me’yorida, tirik vazni 4-4,5 kg keladigan, suyaklari baquvvat, normal, tana tuzilishi mutanosib, terisi yupqa, tiniq, jun qoplami ipaksimon, o‘rta yaltiroq, jingalaklarning maydaligi o‘rtacha, tana ikkinchi darajali qismlarining jun bilan qoplanishi o‘rtacha, terisining zaxirasi, yog‘ terligigi yaxshi va o‘rtacha.

Qorako‘l qo‘zilarining qo‘pol konstitutsiya tipi – bu qo‘zilar yiik jussali, vazni 4-6 kg keladigan bo‘ladi, suyaklari dag‘al, boshi nisbatan kalta, keng juda do‘ng qanshar, oyoqlari yo‘g‘on, gavdasi keng, vazmin, terisi qalin, pishiq yoki kamroq tiniq., bo‘sh, juni aksari dag‘al jingalaklari yiriklashgan, lekin o‘rta o‘lchamda bo‘lishi ham mumkin, tana ikkinchi darajali qismlarining jun bilan qoplanishi siyrak.

Qorako‘l qo‘zilarining nozik konstitutsiya tipi – ushbu tipdagi qo‘zilar mayda, vazni 3,5 kg gacha boradi, suyaklari ihcham, yoki yuz qismi hisobiga uzun tortilgan, tor, profili to‘g‘ri yoki sal botiq yupqa, jingalagi maydaroq, goho o‘rtacha, tana ikkinchi darajali qismlarining jun bilan qoplanishi qalin, ba’zan biroz siyrakroq bo‘ladi.

Hozirgi paytda zootexniyada, Shu jumladan qorako‘lchilikda P.N.Kuleshov va M.F.Ivanovlarning klassifikatsiyasi keng qo‘llanilib, unga asosan qo‘pol, nozik, bo‘sh va mustahkam konstitutsiya tiplariga ajratiladi.

S.R.Bozorov (2015) konstitutsiya tipi hayvonlarning mahsuldorligi ularning tashqi muhit ta’siriga javob reaksiyasiga qarab ifodalanadi deb ta’kidlaydi va, sur qo‘ylar qora rangli qo‘ylarga nisbatan konstitutsional jihatdan zaifroq bo‘lib, ularni oziqlantirish va asrashga alohida e’tibor berish lozim.

S.R.Bozorov (1998), S.B.Sattorov, M.Egamkulov, S.R.Bozorov (2001) ta’kidlashicha mustahkam konstitutsiyali qo‘ylarni juftlash 81 % Shu tipdagi avlodlar olish imkonini beradi.

S. Yu.Yusupov (2010) S.R.Bozorov (2015) va boshqalar konstitutsiya tiplarining ahamiyatiga katta e’tibor berib, bonitirovka paytida qo‘zilarni ushbu ko‘rsatkich bo‘yicha ham baholash lozimligini aytib o‘tgan [2,3].

2-jadval

Har xil rang-baranglikdagi qo‘zilarning konstitutsiya tiplari, %

Rang -barangligi	Qo‘zilar soni	Nozik		Mustahkam		Qo‘pol	
		n	%	n	%	n	%
Kumush sur	106	14	13,2	75	70,8	17	16,0
Tillo sur	60	7	11,7	42	70,0	11	18,3

Yuqoridagi 2-jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, kumush sur rang barangligi qo‘zilarda nozik konstitutsiya tipidagi qo‘zilar nisbatan ko‘p bo‘lib 13,2 % ni tashkil qildi. Tillo sur rang barangligidagi qo‘zilarda qo‘pol konstitutsiya tipidagi qo‘zilar ko‘p bo‘lib 18,3 % tashkil qildi. Mustahkam konstitutsiya tipidagi qo‘zilar chiqimi kumush va tillo sur rang barangligidagi qo‘zilarda deyarli bir xil bo‘ldi. Rang-baranglik va konstitutsiya tipi o‘tasida sezilarli aloqadorlik yo‘q ekan.

Har xil rang-baranglikdagi qo‘zilarda sur rangining ifodalanishi

Sur qo‘zilarda rangining ifodalanishi asosiy sifat ko‘rsatkichlaridan biri bo‘lib ushbu belgi nasldan naslga o‘tuvchi ko‘rsatkich hisoblanadi, Shuningdek bu ko‘rsatkich tashqi muhit ta’siriga ham bog‘liqdir, asosan bu yaylov sharoitidir. Ushbu ko‘rsatkichning kuchli darajada ifodalanishi qo‘zilarning nasllik qiymatini belgilashda, qorako‘l terilarning esa tovar qiymatini baholashda muhim va seleksion ahamiyat kasb etadigan belgi hisoblanadi hamda nasl uchun qoldirilayotgan qo‘zilarda ushbu ko‘rsatkichga katta e’tibor berilishi talab etiladi.

Qorako‘l qo‘zilarida sur rangi tola uzunligi bo‘yicha pigment moddasining notekis taqsimlanishi natijasida hosil bo‘ladi. Bunda pigment tola asosida ko‘prok, tarqalib unga to‘q, rang, uchki qismida esa kamaya borib, har xil och rang-baranglik beradi. Bu belgining kuchli darajada ifodalanishi qo‘zilarning naslini belgilash, qorako‘l terilariping tovar qimmatligini baholashda muhim va birinchi darajali seleksion ahamiyat kasb etadi (3-jadval).

3-jadval

Har xil rang-baranglikdagi qo‘zilarda sur rangining ifodalanishi (%)

Rang-barangliklar	Qo‘zilar soni	A’lo		Yaxshi		Qoniqarsiz	
		n	%	n	%	n	%
Kumush sur	106	40	37,7	59	55,7	7	6,6
Tillo sur	60	20	33,3	34	56,7	6	10,0

Jadval ma’lumotlari ko‘rinib turibdiki sur rangining ifodalanishi kumush sur rang-baranglikdagi qo‘zilarda a’lo darajada ifodalangani ko‘p bo‘ldi 37,7% ni tashkil qildi. Tillo sur rang-baranglikdagi qo‘zilarda rangining ifodalanishi qoniqarsiz bo‘lgan qo‘zilar nisbatan ko‘proq bo‘ldi 10,0 foizini tashkil qildi va kumush sur rang-baranglikdagi qo‘zilarga nisbatan 3,4% ko‘p bo‘ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Гигинейшвили Н.С. Племенная работа в цветном каракулеводстве. М. 1976.
2. Юсупов С.Ю. Каракулеводство. Ташкент 1991.
3. Юсупов С.Ю. Селекция и племенные ресурсы в каракульском овцеводстве. Т. 2010.

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 33-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

(20-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.10.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000